

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 10 april 1934 kl. 4 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion angående lindring i visst avseende av kompetensfordringarna för maskinbefäl.

I en inom andra kammaren väckt och till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 143, har herr *Lindberg* i Stockholm hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om sådan ändring av befälsförordningen, som är betingad av motionens motivering.

Med motionen synes avses att få utvidgad den rätt till utövande av visst maskinbefäl, som genom särskilt dispensförfarande, med stöd av kungörelserna den 7 oktober 1921 och den 15 december 1922, av kommerskollegium i vissa fall tillagts personer med maskinskötarbevis, till att omfatta även behörighet att tjänstgöra såsom andre maskinist över huvud taget å lastfartyg i nord- och östersjöfart med en maskinstyrka av förslagsvis 650 indikerade hästkrafter.

Beträffande motiveringen för det i motionen framställda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen av kommerskollegium, som till sitt yttrande fogat från *Sveriges redareförening* och *Svenska maskinbefälsförbundet* införskaffade utlåtanden i frågan.

Kommerskollegium har i sitt yttrande i huvudsak anfört följande:

Enligt § 4 mom. 3 a) i kungl. förordningen angående befäl å svenska handelsfartyg m. m. den 29 mars 1912 skulle å passagerarångfartyg, som enligt särskilda grunder tillhörde lägsta klassen samt icke gjorde längre resor än 12 nautiska mil från sin huvudstation och vars maskinstyrka icke uppginge till 75 indikerade eller 50 effektiva hästkrafter, finnas anställd en maskinskötare. Vidare skulle jämlikt § 8 mom. 2 i samma förordning enligt detta författningsrums lydelse genom kungl. kungörelse den 26 oktober 1923 maskinskötare finnas anställd å segelfartyg med hjälpmaskin, om hjälpmaskineriet utgjordes av ångmaskin, i inre fart och östersjöfart.

För utövande av maskinbefäl av i motionen avsett slag, d. v. s. såsom andre maskinist å »lastfartyg i nord- och östersjöfart med en maskinstyrka av exempelvis 650 indikerade hästkrafter», fordrades på grund av förordningens § 6 mom. 3 b) och § 5 mom. 3 c) att hava erhållit maskinistbrev av 2:a klass i fråga om fartyg i nordsjöfart och maskinistbrev av 3:a klass i fråga om fartyg i östersjöfart.

Beträffande sådant fall, där jämlikt nyss först åsyftade föreskrift 2:a klass behörighet erfordrades, torde utan vidare få anses klart, att ur sjösäkerhetssynpunkt ett medgivande som det ifrågasatta icke rimligen kunde ifrågakomma.

Vad åter anginge det fall, då enligt vad nyss nämnts 3:e klass maskinist-behörighet vore föreskriven, ville kollegium framhålla, att inom kollegium sedan en tid påginge överväganden angående en allmän revision av befälsförordningen, varvid hade ifrågasatts en i viss mån utökad behörighet beträffande maskinskötarbevis. Det vore emellertid uppenbart, att en utvidgning av denna behörighet icke kunde göras allt för omfattande med hänsyn till sjösäkerhetsintresset. I själva verket torde heller icke förhållandena påkalla allt för långt gående eftergifter i nu berört hänseende, då i allt fall fordringarna för det närmast högre behörighetsbeviset — maskinistbrev av 3:e klass — såvitt anginge de teoretiska kunskaperna måste anses såsom jämförelsevis blygsamma.

Beträffande sjöfartens behov av maskinister av 3:e klass med nuvarande behörighet gällde, att även under normala sjöfartskonjunktioner tillgången på maskinbefäl av nämnt slag visat sig väl förslå.

Vad anginge den i motionen berörda dispensfrågan vore att uppmärksamma, att det kollegium genom kungörelserna den 7 oktober 1921 och den 15 december 1922 givna bemyndigandet icke inskränkte sig till i motionen åsyftade fall utan avsåge de villkor över huvud taget, i avseende å kunskapsprov eller tjänstgöring, för utövande av befäl, som stadgats i befälsförordningen. Å andra sidan utgjorde, i frånvaro av formell behörighet, en dispens av kollegium icke en nödvändig förutsättning för anställning såsom maskinbefäl i vissa fall. Härutinnan torde få hänvisas till förordningens § 26. Med hänsyn till de fall av utpräglad undantagskaraktär, som sist åsyftade stadgande avsåge att reglera, syntes det uppenbart, att några generella regler innebärande en fastare anställningsform för icke formellt behörigt befäl än som för närvarande tillämpades icke lämpligen borde ifrågakomma.

Under åberopande av det anförda och då förut omförmälda överväganden inom kollegium rörande en allmän revision av befälsförordningen numera fortskridit så långt, att ett formulerat förslag inom den allra närmaste tiden komme att utställas till yttrande av olika av saken berörda organisationer, ansåge kollegium, att någon särskild åtgärd i anledning av den förevarande motionen icke vore erforderlig.

Sveriges redareförening har förklarat sig icke hava något att erinra mot en utvidgning av den rätt att utöva visst maskinbefäl, som av kommerskollegium i vissa fall tillagts personer med maskinskötarbevis, till att avse behörighet att tjänstgöra såsom andre maskinist å lastfartyg i nord- och östersjöfart med en maskinstyrka av upp till 650 indikerade hästkrafter. De personer, vilka vid brist å examinerat befäl antoges såsom andre maskinister, vore såsom regel sjömän, vilka haft en långvarig praktik i maskin å sjögående fartyg. De hade därför en erfarenhet, som mången gång för redaren vore värdefullare än de teoretiska kunskaper, som en nyexaminerad andre maskinist besatte. Den i motionen berörda frågan om viss uppsägningstid för person, som utan att inneha formell behörighet anställdes såsom maskinbefäl, sammanhänge emellertid icke med den författningsändring, som motionären åsyftade, utan borde vinna sin lösning på annat sätt. Det stode ju alltid vederbörande fritt att med ledning av sjömanslagens föreskrifter betinga sig de villkor, som han för tjänstens antagande funne vara för honom förmånliga.

Svenska maskinbefälsförbundet har avstyrkt motionen främst av den anledningen att någon brist på behörigt maskinbefäl icke förefunnes. Av ett till yttrandet fogat sammandrag av de rapporter, som under år 1933 från arbets-

förmedlingarna för sjöfolk inlämnats till socialstyrelsen, framginge, att det under hela året funnits ett betydande överskott av arbetssökande maskinbefäl, som icke kunnat erhålla platser. Det hade icke ens under juli och augusti månader, då det förekommit åtskilliga semestervikariat, uppstått någon brist på ledigt maskinbefäl. Att det trots detta förhållande under år 1933 förekommit icke mindre än 74 påmönstringar av obehörigt maskinbefäl och att det i de allra flesta fall vid mönstringarna hade företetts intyg från sjömansförmedlingarna på respektive platser om att behörigt befäl icke kunnat anskaffas, hade särskilda orsaker. Exempelvis hade i ett speciellt fall av verkställd undersökning framgått, att det förnämsta skälet till att man ej kunnat anskaffa behörigt befäl hade varit, att detta hade erbjudits lägre lön än den som förefunnnes i den lägsta gruppen i avtalet mellan redareföreningen och maskinbefälsförbundet, men att de arbetssökande, ehuru fartygen vore av mindre storlek, fordrat den lön som funnes bestämd för ifrågavarande fartygsgrupp. Maskinisterna hade endast begärt den allmänt gängse lönen och då redaren icke velat betala denna hade arbetsförmedlingen, utan att angiva anledningen därtill, utfärdat intyg om att behöriga maskinister ej kunnat anskaffas. Sedan hade dessa intyg uppvisats vid sjömanshuset, som med stöd därav påmönstrat obehörigt befäl.

Därest det av motionären framförda önskemålet skulle förverkligas, så bleve det praktiska resultatet, att de som erhöles tillståndsbevisen, i den mån som de erhöles maskinbefäl, i regel skulle undantränga 3:e klass maskinisterna och därigenom öka den förut stora arbetslösheten inom denna kategori. Om tillståndsbevisen skulle komma att omfatta även rätt att tjänstgöra i nordsjöfart, så skulle det komma att medföra högre behörighet än vad som tillkomme innehavare av maskinistbrev av 3:e klass och sålunda skulle de även komma att inkräkta på 2:a klass maskinisternas arbetsområde.

Den som exempel nämnda gränsen av 650 indikerade hästkrafter gällde ej enbart små fartyg, ty det förekomme undantagsvis fartyg på över 2,500 d. w. ton, som endast hade denna maskinstyrka, och det funnes ganska många fartyg över 2,000 d. w. ton med sådan maskinkraft. Exempelvis hade den nyligen förlista ångaren Catalonia, som byggts 1931 och således varit ett modernt fartyg, 2,300 d. w. tons lastkapacitet och 600 indikerade hästkrafter.

Under inga omständigheter borde det förekomma, att ersättare för behörigt maskinbefäl finge kvarstanna i tjänsten av den anledningen, att viss uppsägningstid icke iakttagits. Det borde i stället finnas tydligare författningsföreskrifter om att befattning för sådant fall icke finge uppehållas längre än tills behörig person kunde anskaffas. Huruvida det funnes anledning att införa bestämmelser om särskild ersättning för uppsägningstid vore en sak, som förbundet ej hade anledning att ingå på. Beträffande olägenheterna av att uppsägningstid icke iakttagits gällde, att vederbörande, då platsen antoges, visste vilka risker han löpte och därför själv borde ha anledning att vid uppgörandet av tjänsteavtalet tillförsäkra sig den ersättning, som han ansåge sig berättigad till med hänsyn till att ingen uppsägningstid funnes bestämd.

Utskottet.

Av kommerskollegii yttrande i anledning av den föreliggande motionen framgår bland annat, att frågan om en allmän revision av förordningen den 29 mars 1912 angående befäl å svenska handelsfartyg m. m. för närvarande är under övervägande inom kommerskollegium och att därvid ifrågasatts en i

viss mån utökad befälsbehörighet för innehavare av maskinskötarbevis. Förslag i frågan från kommerskollegii sida är att förvänta inom den allra närmaste tiden. Vid sådant förhållande synes det utskottet mindre lämpligt att nu taga ställning till det i motionen framförda önskemålet om en i vissa fall vidgad befogenhet att föra maskinbefäl för personer med kompetensbevis av nyss nämnd art. Frågan om behovet och lämpligheten av en sådan utvidgning torde, under skäligt hänsynstagande till olika intressen, bäst kunna bedömas i samband med den fortsatta behandlingen av det av kommerskollegium förebådade revisionsförslaget.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 april 1934.

På utskottets vägnar:

OLOF ANDERSSON.

Närvarande: herrar *Andersson* i Malmö, *Larsson*, *Lindberg** i Stockholm, *Gustafsson* i Lekåsa, *Andersson* i Munkaljungby, *Arneberg*, *Ekman*, *Lind*, *von Seth** och *Andersson** i Falkenberg.

* Ej närvarande vid justeringen.